Direktoratet for **naturforvaltning**

2004

Skitt Jakt

Innhold

For liv i naturen og natur i livet 3
Grågås – forvaltning og jakt 4
Kan utvidet jakttid for elg og hjort medføre økt tilgang på jakt for småviltjegere? 6
«Jegeren plikter å forvisse seg om påskutt dyr er truffet eller ikke.» 7
Introduserte viltarter – en trussel mot våre viltarter 8
Forbud mot blyhagl på jakt – hva nå? 9
Jaktstatistikk – fortsatt høy svarprosent! 10
Politidirektoratets våpenamnesti 12
Nytt og nyttig – informasjon fra DN 13
Gjør det enkelt på Internett! 14
Veiledning til utfylling av rapportskjema 15

Rypejeger. Foto: Dag H. Karlsen

Bakgrunnsfoto forside: Kjell-Erik Moseid
Bakgrunnsfoto bakside: Dag H. Karlsen

For liv i naturen og natur i livet!

Dette er DNs visjon. Den gjenspeiler balansen mellom å bruke og ta vare på naturen, i et langsiktig perspektiv. Vi skal bevare det biologiske mangfoldet – selve grunnlaget for alt liv. Og vi skal legge til rette for bruk av naturen til menneskelig aktivitet og velferd, også for framtidige generasjoner.

Jakt og fangst har lange tradisjoner og en sterk posisjon i Norge, og er et godt eksempel på bruk av naturen til menneskelig aktivitet og velferd. I tillegg til nytten av eventuelt bytte, bringer det oss i nærkontakt med naturen. Samtidig er en balansert og bærekraftig høsting en forutsetning for å kunne drive jakt og fangst i framtida – vi kan ikke ta ut mer enn det naturen produserer. Det er også viktig at holdninger, kunnskap og ferdigheter gjør oss i stand til å drive jakt og fangst uten unødig skade på naturen og uten unødig lidelse for viltet. Vi har tiltro til at du som driver jakt og fangst i Norge er bevisst på dette, og vi ønsker deg mange fine naturopplevelser.

Skitt jakt!

Med hilsen
Direktoratet for naturforvaltning

Vi skal legge til rette for bruk av naturen til menneskelig aktivitet og velferd, også for framtidige generasjoner. Foto: Dag H. Karlsen

Grågås – forvaltning og jakt

Bestanden av grågås er livskraftig og i sterk vekst, og utbredelsesområdet øker stadig. Store deler av våre kystnære områder huser egne bestander eller blir besøkt av grågjess under trekket vår og høst. Med en høstbestand på rundt 100.000 individer, utgjør grågjessene en betydelig ressurs. Så langt har vi i alt for liten grad vært i stand til å høste av det overskuddet som blir produsert, noe som skyldes flere forhold. Både rettighetshavernes organisering av arealene og jegernes kunnskap om denne jaktformen kan forbedres. Gåsejakt har heller ikke tradisjon i store deler av jegermiljøet.

To grågjess letter fra vannet. Foto: Kjell-Erik Moseid

FORVALTNING AV GRÅGÅS

Fra 1982 – 84 ble det forsøkt med jakt på grågås fra 10. august i enkelte områder. Etter den tredje sesongen endret gjessene trekktidspunkt grunnet jaktaktivitet de første dagene. Ro på beite- og hvileplassene er avgjørende for at gjessene ikke trekker ut av området.

Samordning av areal

Eiendommene langs kysten er ofte små. For å få til en tjenlig og god grågåsforvaltning er det nødvendig med samarbeid mellom grunneierne. De områder som har en forvaltningsplan som er godkjent av fylkesmannen, kan starte jakta inntil 10 dager tidligere enn de som ikke har godkjente planer. God organisering gir klare fordeler både for viltet, jegerne og grunneierne.

For å lykkes med god grågåsforvaltning, er det viktig at arealene organiseres i store nok enheter slik at bestanden kan forvaltes helhetlig. I tillegg må områdene være arrondert slik at de omfatter de lokalitetene gjessene bruker. Ideell størrelse på et forvaltningsområde er de arealene den lokale gåsebestanden utnytter. Vi tenker da på hvileplasser, beiteområder og trekkveiene mellom disse. Viktige hvileområder bør skjermes mot jakt tidlig i jaktsesongen for å gi gjessene tilstrekkelig ro. Døgnregulering av jakta er også et egnet tiltak for å gi gjessene nødvendig ro i første del av jakta. På den måten kan en unngå at jaktutøvelsen utløser høsttrekket ved jaktstart. Hvileområdene bør være så vidt store at gjessene føler seg uforstyrret. De områdene gjessene selv har valgt å bruke, inneholder gjerne de nødvendige elementene, men det er viktig at slike områder er tilstrekkelig oversiktlige, inneholder vann og beitemuligheter. Områder er forskjellige, og det er derfor umulig å si noe absolutt om hvor store slike hvileområder bør være.

Evaluering og justering av egen forvaltning

Det bør utarbeides forvaltningsplan for områdene som inneholder et definert mål. For å vurdere om planen er egnet til å nå målet må den følges opp og evalueres. Selv om man har kartlagt forvaltningsområdet grundig på forhånd, er det ikke sikkert at de tiltak man har besluttet å gjennomføre har den ønskede effekt. Kanskje bør hvileområder utvides eller flyttes? Kanskje jakta med fordel kan legges til andre eller flere lokaliteter? Registrering av fangstdata, jaktinnsats, trekktidspunkt og atferdsendringer hos gjessene kan være viktige informasjoner som et ledd i best mulig grågåsforvaltning.

Forvaltningsplanen er et redskap og ikke et mål i seg selv.

JAKT PÅ GRÅGÅS, PRAKTISKE RÅD OG TIPS

Jakt på gås kan beskrives innenfor to hovedformer; smygjakt eller posteringsjakt. Begge formene har sine særegenheter som stiller krav til jegeren, men det er liten tvil om at smygjakt

på en beitende flokk gjess er langt mer krevende, både taktisk og fysisk, enn å sitte på post. Smygjakt på gås blir beskrevet med vanskelighetsgrad fullt på høyde med smygjakt på hjort og rådyr. En annen sak er om smygjakt er den mest fornuftige gåsejakta. Jakt etter gås på hvileplassene bør unngås. Det bør heller ikke jaktes så nær hvileområdet at gjessene blir forstyrret av jakt i nærområdene. Erfaringer viser at denne form for jakt stresser gåsa og kan bidra til at gjessene forlater området.

Smygjakt på gås blir beskrevet med vanskelighetsgrad fullt på høyde med smygjakt på hjort og rådyr. Foto: Kjell-Erik Moseid

Godt vær for gåsejakt er lavt skydekke, vind og regn. Da flyr gjessene lavere, og de er lettere å få inn på lokkefuglene. Ideelt sett burde en i Norge være forsiktig med omfattende jakttrykk på finværsdager av hensyn til faren for at gjessene skal sky området.

Advarselen om skadeskyting kan ikke trekkes frem for ofte. Danske undersøkelser viser at gåsejegere i Danmark skadeskyter to gjess pr. felt fugl. Den største enkeltårsak er skyting på for lange hold. Det anbefales 25 m som maksimalavstand for skyting med hagle etter gås. Den danske undersøkelsen gjaldt kortnebbgås, men svenske undersøkelser av sædgås viser det samme resultatet. De har også gjennomført undersøkelser av grågås i Danmark, og denne viste at hver tredje voksen grågås hadde hagl i kroppen. Det er ingen grunn til å tro at vi er bedre i Norge.

Gjessene trives best i åpent landskap på kysten der de har oversikt. I åpent terreng kan sikker bakgrunn ved bruk av rifle være vanskelig, og rikosjettfaren må alltid være med i vurderingen om hvorvidt det er forsvarlig å løsne skudd eller ikke. Ei kule kan slå ned i stein eller vann og endre retning. Det vitale treffområdet på en grågås er relativt lite. At avstand er vanskelig å bedømme i åpent kystterreng, og at det bare unntaksvis er vindstille her, gjør at man må ha kulebane og vindavdrift i mente ved valg av riflekaliber. Hvorvidt man velger å bruke helmantell eller blyspiss blir en vurderingssak. Ved bruk av små kaliber kan bruk av helmantell medføre at påskutt gås forflytter seg selv om skuddet sitter der det skal. Det kan derfor være en fordel med forholdsvis buttnesede kuler. Bruk av blyspiss er ikke å anbefale dersom menyen skal være helstekt gås. På den annen siden vil en gås som er skutt med blyspiss oftest bli liggende på skuddstedet.

Til jakt på and, gås, og vadere, unntatt rugde er det ikke tillatt å bruke blyhagl. Fra 1. januar 2005 er det totalforbud mot all bruk av blyhagl til jakt. Grågås kan jaktes i hele landet. Nærmere informasjon om jakttider må innhentes lokalt da fylkesmannen kan åpne for jakt inntil 10 dager i forkant av ordinær jakt i kommuner som har en godkjent lokal forvaltningsplan for grågås (fra Nordland og sørover). Ved bruk av rifle til jakt på gås kreves kraftigere kaliber enn 22LR.

Les mer på www.njff.no

Kan utvidet jakttid for elg og hjort medføre økt tilgang på jakt for småviltjegere?

Direktoratet for naturforvaltning (DN) skal i samarbeid med NORSKOG, Norges Jeger- og fiskerforbund (NJFF), Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) og Norges Skogeierforbund (NSF) gjennomføre en treårig forsøksordning kalt «Økt tilgang på jakt» gjennom å tillate lengre jakttid på elg og hjort i et begrenset antall kommuner. Forsøksordningen hadde oppstart høsten 2003.

Gjennom forsøksordningen er det ønskelig å kartlegg hva som motiverer grunneierne til å tilby mer småviltjakt og å prøve ut om lengre jakttid for elg og hjort vil:

- Øke allmennhetens tilgang på jakt
- Redusere konfliktnivået mellom storvilt- og småviltjegere
- Styrke grunnlaget for verdiskaping i distriktene
- Føre til at andre brukere av utmarka blir hindret i å utøve friluftsliv

Under revidering av den sentrale jakttidsforskriften i 2002 foreslo Direktoratet for naturforvaltning jakttid for elg 25.09–15.11 og for hjort 10.09–15.12. Dette ble ikke vedtatt da mange av høringsinstansene uttalte at forlenget jakttid er til hinder for andre brukere av utmarka. Det ble da spesielt trukket fram at småviltjegere flere steder stenges ute fra jaktområdene når det jaktes hjortevilt, men at også friluftslivsutøvere av ulike grunner bruker utmarka i langt mindre grad i denne perioden. I forbindelse med denne forsøksordningen ønsker DN å få dokumentasjon på i hvilken grad dette er tilfelle.

Prosjektet startet opp høsten 2003 og skal avsluttes høsten 2005. I løpet av denne treårsperioden vil rettighetshavere, elgjegere, småviltjegere og utøvere av friluftsliv generelt bli intervjuet om deres erfaring med utvidet jakttid på hjortevilt. Jakttilbudet for både hjortevilt og småvilt i forsøksområdene vil bli vurdert før og etter perioden med utvidet jakttid. Videre vil det bli vurdert om forsøket fører til økt verdiskapning i forbindelse med jakt. Jakttiden på elg og hjort i forsøkskommunene vil vare frem til 30.11., noe som er fire uker lengre enn ordinær jakttid på hjortevilt. Kommunene som deltar i forsøksordningen er: Stor-Elvdal i Hedmark, Skien og Siljan i Telemark, Jølster i Sogn og Fjordane, Verdal i Nord-Trøndelag, samt Eikern og Lågen elgregion i Buskerud og Vestfold.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) er ansvarlig for evaluering av den treårige forsøksordningen. Det er i tillegg opprettet en styringsgruppe bestående av representanter fra NORSKOG, NSF, NJFF og DN som skal bistå NINA i evalueringen.

Vil lengre jakttid for elg og gjort redusere konfliktnivået mellom stor- og småviltjegere? Foto: Kjell-Erik Moseid

«Jegeren plikter å forvisse seg om påskutt dyr er truffet eller ikke».

Det viser seg at mange jegere har problemer med å forstå rekevidden av denne bestemmelsen i Forskrift om utøvelse av jakt og fangst § 27. Mange stiller seg ofte spørsmålet om hvilket "omfang" plikten har. Når en jeger vurderer om et dyr er truffet, kan da vedkommende fritt konkludere med at det var bom og at det dermed ikke er noe videre krav til ettersøk og melding?

Jegeren kan **ikke fritt** konkludere med at det var bom. Etter regelen i forskriftens § 27 1. ledd 2. punktum plikter jegeren å forvisse seg om påskutt dyr er truffet. Vi har her å gjøre med et ganske vidt spekter av situasjoner og mulige utfall ved påskyting av et dyr. For det første kan dyret gå rett i bakken, momentant avlivet som en følge av et dødelig skudd. Dyret kan også ved skuddløsningen umiddelbart vise klare tegn på at det er truffet, for eksempel ved at det faller om, går i kne eller lignende reaksjon, men likevel klare å flykte fra skuddstedet. I slike situasjoner trer reglene om ettersøk og bruk av ettersøkshund, samt meldeplikt i kraft fullt ut. De vanskelige situasjonene får vi når dyret flykter fra skuddstedet uten å vise noen tegn på at det er truffet. Jegeren kan da stå igjen med spørsmålet; traff jeg eller var det bom, er dyret skadet?

En hver storviltjeger **skal vite** at et påskutt hjortevilt kan være såret, også påført et dødelig skudd, og likevel flykte fra skuddstedet uten at jegeren ser noen klare tegn eller reaksjon på at dette er tilfellet. Følgelig plikter han da å forvisse seg om påskutt dyr er truffet, og iverksette nødvendige tiltak. I kommentarene til § 27, jf rundskriv september 2002 om utøvelse av jakt og fangst, heter det at «et hvert skudd som løsnes mot hjortevilt bør jegeren anse som treff, og jegeren skal foreta undersøkelser i marka dersom dyret ikke faller for skuddet. Dersom det finnes noen som helst grunn til å anta at dyret kan være truffet, plikter jegeren og jaktlaget å ettersøke viltet på beste måte. Det er viktig å planlegge ettersøket nøye.»

Når jegeren skal forvisse seg om et slikt flyktende dyr faktisk er truffet, må han eller hun først avmerke stedet skuddet ble løsnet fra. Jegeren må deretter oppsøke og markere stedet der dyret sto da skuddet ble løsnet mot det. Området i skuddsektoren må undersøkes for å finne ut om det var helt fritt for trær, greiner eller kvist som kula kan ha vært innom for deretter å forandre retning. Selve skuddstedet må undersøkes meget nøye for å finne ut om det finnes blod, beinsplinter eller hår fra dyret. Dersom slikt finnes er saken klar; fullt ettersøk, om nødvendig med godkjent hund, og meldeplikt til kommunen om eventuelt utfall av ettersøket, jf forskriftens § 27.

Skuddstedet må også undersøkes i forhold til skuddvinkel og kulebane. Bakgrunnen for skuddet og eventuelt nedslag må undersøkes for eventuelt å finne prosjektilet. Dette kan etter omstendighetene medføre funn som er tilstrekkelige til å konstatere at dyret ikke ble truffet. En hver storviltjeger **skal vite** at en grundig, men resultatløs undersøkelse av skuddstedet ikke er nok til å forvisse seg om dyret er truffet. Dette har sammenheng med at skuddet kan gå inn i dyret, prosjektilet ekspanderer og stopper inne i dyret, samtidig som bevegelse/vridning av hud og hinner hindrer åpne utblødninger.

Jegeren plikter følgelig «å gå lengre» for å forvisse seg om at dyret ikke er truffet. Han må følge sporene etter dyret i fluktretningen og undersøke «sporet» meget nøye meter for meter for eventuelt å finne blod, beinsplinter, håravfall eller kanskje spor etter snubling/fall, som avslører om dyret er såret. Pliktig søk i sporet er egentlig begrunnet i flere forhold. Dersom dyret faktisk er dødelig truffet, vil det være stor sannsynlighet for at det gjenfinnes dødt. Dersom dyret er såret er det sannsynlighet for at man kan finne spor etter det.

En hver storviltjeger **skal** være forberedt på at en situasjon med eventuell skadeskyting kan inntre, og at dette igjen kan medføre et langt og krevende ettersøk. Forskriftens § 23 stiller krav om tilgang på godkjent ettersøkshund innenfor et rimelig tidsrom etter påskyting.

Selv om jegeren stanser etter å ha foretatt en grundig undersøkelse av fluktsporet uten å ha gjort noen konkluderende funn, så er det likevel fullt mulig at dyret faktisk er såret, også dødelig. Vi har erfaring med at døde dyr kan gjenfinnes relativt kort fra det område som skal undersøkes for å etterleve plikten om å forvisse seg.

Det er derfor naturlig å trekke den konklusjon at selv om jegeren har undersøkt skuddsted og fluktspor som beskrevet ovenfor, så kan han **ikke fritt** «friskmelde» det påskutte dyr. Dette må ses i sammenheng med kravet om tilgang til godkjent ettersøkshund. Ved bruk av hund vil både det eksakte fluktspor lettere kunne påvises, adferdsendring på dyret kunne utledes, samt at mindre spor av blod, hår og andre «usynlige» spor vil kunne påvises av hunden.

Riktignok er dette kravet knyttet til en forutsetning om at dyret faktisk er skadd og må spores opp av en hund, men det er også naturlig å bringe inn hundens sanser for å forvisse seg om dyret er skadd. Noe nærmere krav til hvor langt og lenge man skal gå etter dyret med ettersøkshund beror på observasjonene underveis og omstendighetene forøvrig. Først når dette er gjort på en faglig forsvarlig måte kan jegeren eventuelt friskmelde dyret.

Konklusjonen må være at en eventuell friskmelding gjøres av jegeren på grunnlag av en gjennomført kontroll, der samtlige kontrollpunkter indikerer at skuddet var bom, og at det dermed foreligger en klar sannnsynlighetsovervekt for at dyret ikke er truffet. En slik friskmelding krever ikke at jaktlaget varsler kommunen.

Bakgrunnsfoto: Kjell-Erik Moseid

Introduserte viltarter – en trussel mot våre naturlige viltarter

I moderne tid, med hurtiggående kommunikasjonsmidler, har vi i stadig større omfang flyttet med oss ulike viltarter fra forskjellige land og kontinenter. Mange av disse viltartene har etablert seg i vår natur og fortrenger våre hjemlige viltarter. Introduksjon og spredning av fremmede viltarter er et økende problem, og regnes i dag som en av de aller største truslene mot naturens mangfold.

Kanadagås ble bevisst satt ut i Norge somjaktobjekt og parkfugl, første gang i 1936.
Foto: Bjørn Rangbru

Gjennom konvensjonen om biologisk mangfold (Rio konvensjonen) har Norge forpliktet seg til så langt som mulig «*å hindre innføring av, kontrollere eller utrydde de fremmede arter som truer økosystemer, habitat eller arter*». Konvensjonen vektlegger spesielt øyer og øysamfunn, da disse er spesielt sårbare i forhold til utsetting og spredning av viltarter som opprinnelig ikke hører hjemme der. Konvensjonen omfatter ikke bare innførsel av arter, men også utsetting/spredning av hjemlig viltarter til områder hvor de ikke ville ha kommet seg til ved egen hjelp. Eksempler på dette er utsetting av hare og piggsvin på øyer.

Mink, bisamrotte, mårhund, kanadagås og stripegås er eksempler på viltarter som er introdusert til Europa og som har etablert, eller er i ferd med å etablere, levedyktige bestander i mange land. I Norge er minken nå utbredt over hele landet, og den gjør spesielt stor skade på mange øyer ved at den reduserer bestanden av bakkehekkende fugler. Kanadagås ble introdusert fra Nord-Amerika og bevisst satt ut i Norge som jaktobjekt og parkfugl, første gang i 1936. Det er nå observert krysninger mellom kanadagås og våre naturlige gåsearter som grågås og sædgås. Kanadagåsa forårsaker beiteskader på avlinger, og det er et problem at den tilgriser offentlige friluftsarealer og drikkevannskilder. Stripegåsa er en asiatisk art som er utsatt som parkfugl i Europa. Den krysses lett med andre gåsearter, og er nå observert flere steder i Norge. Hvis stripegåsa etablerer seg i landet vil den kunne utgjøre en trussel mot norske trua og sårbare gåsebestander. Mårhunden er en asiatisk art som ble satt ut som pelsdyr i det gamle Sovjetunionen, og har stadig spredt seg vestover. Den har vært observert flere ganger i Norge, og det er sannsynligvis et tidsspørsmål før den etablerer seg med faste bestander her i landet. Mårhunden er en nattaktiv alteter som i likhet med minken kan gjøre store innhugg i våre bakkehekkende fuglebestander.

Det er helårsjakt på villsvin i Norge.
Foto: Dag H. Karlsen

Som et ledd i å innarbeide konvensjonen om biologisk mangfold i norsk regelverk, ble det i 2002 åpnet for utvidet jakttid på enkelte introduserte arter. I jakttidsforskriften kan kommunene nå åpne for jakt på kanadagås og stripegås inntil 10 dager i forkant av ordinær jakttid, og de kan utvide jakta på disse artene med inntil 2 måneder i etterkant av ordinær jakttid (http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=1596).

Sammen med mårhund og villsvin har det igjen blitt åpnet for helårsjakt på mink.

I tillegg er det åpnet for jakt på dåhjort, muflon, viltlevende kanin og beverrotte.

DN vil arbeide videre med å redusere introduksjon og spredning av fremmede viltarter i Norge.

Forbud mot blyhagl på jakt – hva nå?

Fra og med 1. januar 2005 vil det ikke lenger være tillatt å bruke blyhagl på jakt i Norge. Et slikt forbud har vi allerede hatt i mange år ved jakt på ender, gjess og vadere unntatt rugde, men forbudet utvides altså til å omfatte all jakt med haglegevær.

Hensikten med forbudet mot å bruke blyhagl er å redusere det samlede utslipp av bly til naturen. Vi vet at blyhagl plukkes opp av ender og gjess i forbindelse med næringssøk på grunt vann, og det er vel dokumentert at dette kan føre til akutt bly-forgiftning med påfølgende død. Av denne grunn eksisterer det et forbud mot bruk av blyhagl i våtmarksområder i mange land. Omfanget av dette problemet over fast mark er man usikre på, men «føre var»-prinsippet er lagt til grunn for det kommende blyforbudet.

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) etablerte i 2002 et testjegerprosjekt, der 100 jegere får gratis ammunisjon med alternative hagl, mot at de rapporterer resultatene inn til NJFF. Resultatene behandles statistisk av Høgskolen i Hedmark og Universitetet i Oslo, og vil kunne gi en pekepinn på om alternativene tilfredsstiller jegernes krav til human avliving.

Etter sesongen 2002/2003 har NJFF fått inn 1640 rapporter om vilt som er felt med alternative hagl, og håpet er at man i løpet av 3 år skal være oppe i minst 5000 rapporter. Det er for tidlig å trekke noen konklusjoner ennå, men NJFF vil publisere foreløpige resultater etter sesongen 2003/2004, sannsynligvis allerede sommeren 2004, og endelige resultater våren 2005. Mer informasjon finner du på www.njff.no under jakt.

De alternativene som foruten bly testes ut er, stål, vismut (bismuth), wolfram (tungsten) og «Hevi-Shot», som består av wolfram, nikkel og jern. NJFF vil oppfordre deg som jeger til å teste ut alternativene i ditt eget våpen. Dersom du er i tvil om du kan bruke alternativene i våpenet ditt, bør du kontakte en børsemaker for å få vurdert dette. Generelt kan det sies at stål og «Hevi-Shot» ikke bør brukes i våpen som har sterkere trangboringsgrad enn 1/2. Vismut kan brukes i alle våpen som tåler moderne blyhagl.

Erfaringene med alternativene kan du, dersom du ønsker det, rapportere inn til NJFF på et skjema som du også finner på www.njff.no

Fra og med 1. januar 2005 vil det ikke lenger være tillatt å bruke blyhagl på jakt i Norge. *Foto: Bjørn Rangbru*

Bakgrunnsfoto: Bjørn Rangbru

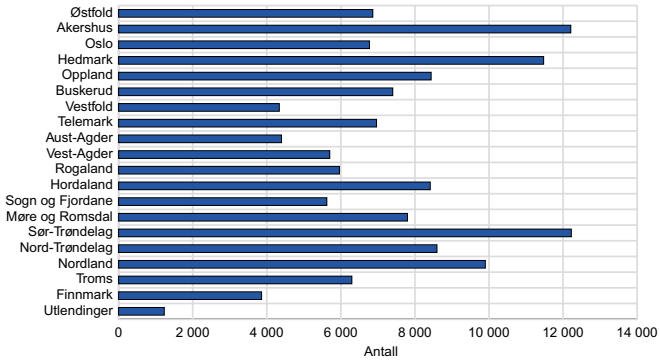
Jaktstatistikk – fortsatt høy svarprosent!

Nedenfor presenteres noen hovedresultater fra Statistisk sentralbyrås jaktstatistikk. Mer detaljerte tall finnes på Internett (http://www.ssb.no/emner/10/04/10/). Der vil du også finne oppdaterte fellingstall for elg og hjort for høsten 2003.

I løpet av jaktåret 2002/03 betalte 192 000 personer jegeravgiften, og av disse sendte 177 000 inn fangsrapporten. Dette tilsvarer 92 prosent av alle rapporteringspliktige. Av disse har 144 500 personer oppgitt å ha vært på jakt i 2002/03.

For jaktåret 2002/03 oppga i alt 95 500 jegere å ha vært på småviltjakt – medregnet bever, og dette utgjør 66 prosent av alle som jaktet dette jaktåret. Fortsatt bor det flest småviltjegere i Akershus. Totalt 9 200 jegere fra dette fylket har svart at de jaktet småvilt ett eller annet sted i landet.

Antall jegere som har deltatt på en eller flere former for jakt, etter bostedsfylke. 2002/03

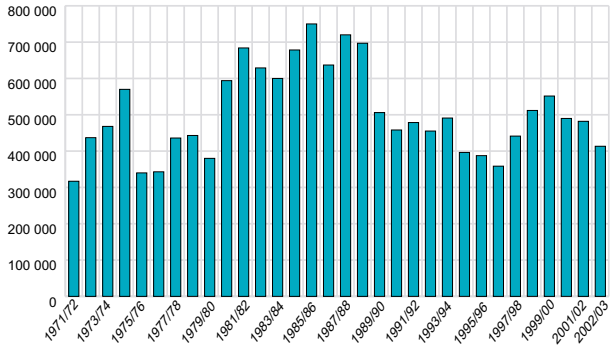
Totalt oppga 87 000 personer å ha jaktet hjortevilt, og dette tilsvarer 60 prosent av dem som var på jakt i 2002/03. Med hjorteviltjeger menes jeger som har jaktet på en eller flere av artene elg, hjort, villrein og rådyr. Flest hjorteviltjegere bor i Hedmark, hvor i alt 8 100 jegere hadde deltatt på denne typen jakt.

Redusert utbytte fra rypejakta

I løpet av jaktåret 2002/03 ble det felt 415 000 ryper, og det representerer en nedgang på 14 prosent fra foregående jaktår. I hovedsak skyldes nedgangen redusert utbytte i fire av de fem nordligste fylkene.

Rypa er den viltarten det blir felt mest av i Norge, og i gjennomsnitt for perioden 1971-2003 lå det årlige utbyttet på omlag 500 000 ryper. Finnmark var det fylket som hadde høyest utbytte fra rypejakta i 2002/03. Her felte jegerne 76 000 ryper, en økning på 26 000 fra forgående jaktår.

Utbytte av rypejakta. 1971/72–2002/03

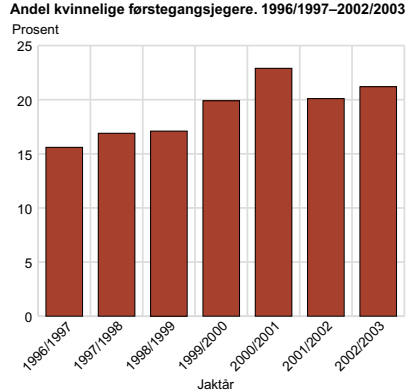
Av annet småvilt ble det felt 10 100 storfugl og 27 400 orrfugl. Kanadagåsa ble satt ut for en del år siden, og bestanden har vokst raskt, men det har i liten grad gitt seg utslag i økt utbytte. Totalt felte jegerne til sammen 3 700 kanadagjess. Av grågjess ble det felt 9 400.

Totalt ble det skutt 30 600 rådyr i 2002/03, og det er en oppgang på 1 700 dyr fra året før. Av de 37 000 jegerne som jaktet rådyr, rapporterte 15 200 å ha felt ett eller flere dyr.

Fortsatt nedgang i antall jegerprøver

I alt 10 900 personer besto jegerprøven i jaktåret 2002/2003. Dette er 12 prosent færre enn året før. Av alle som besto jegerprøven var 21 prosent kvinner.

Andel kvinnelige førstegangsjegere. 1996/1997–2002/2003

Totalt er det nå i underkant av 381 000 personer som står oppført i Jegerregisteret. 9 600 av disse er utenlandske jegere. Blant fylkene er det Akershus som topper statistikken med 32 000 registrerte jegere, fulgt av Sør-Trøndelag med 31 000.

I alt betalte noe over 192 000 personer jegeravgift for jaktåret 2002/2003. Av de 189 200 personene som var bosatt i Norge og betalte jegeravgift for jaktåret 2002/2003, var 10 400 kvinner.

2 800 utenlandske jegere betalte jegeravgift i Norge, innbefattet 600 nordmenn som var bosatt i utlandet. 77 prosent av de utenlandske jegerne kommer fra andre nordiske land. Av de utenlandske jegerne var 45 prosent fra Danmark, 24 prosent fra Sverige og 14 prosent fra Tyskland. Jegere fra nesten 50 land betalte jegeravgift i Norge.

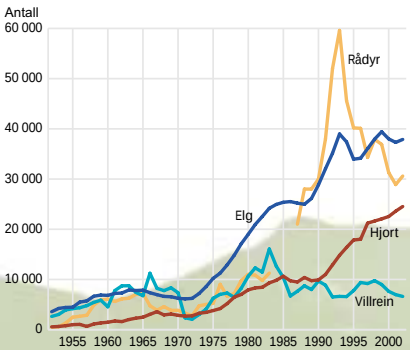
Liten økning for elgjakta

Med unntak av rekordåret 1999 har utbyttet fra elgjakta ligget på rundt 38 000 felte dyr de siste årene. Høsten 2002 ble det felt 37 900 dyr, og det er en økning på 600 dyr fra foregående høst. Fortsatt er Hedmark landets største elgfylke, men elgjakten i Finnmark har økt betydelig de siste årene. Nær 20 prosent av alle felte elger ble skutt i Hedmark.

Rekordjakt på hjort for 12. år på rad

Igjen har det blitt satt fellingsrekord under hjortejakta. Siden 1991 har det blitt satt ny rekord hvert år, og høsten 2002 ble det felt i alt 24 500 dyr. Det er om lag 950 dyr mer enn foregående høst, og en økning på hele 13 500 dyr fra 1991.

Storviltjakt. Antall felte elg, hjort, villrein og rådyr. 1952–2002

Rekordlav felling av villrein

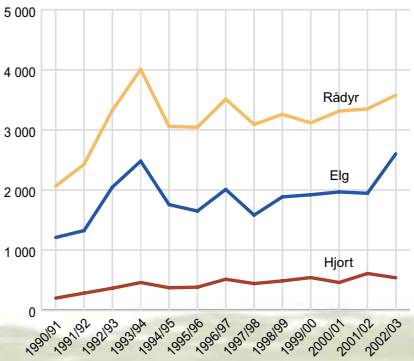
Ikke siden høsten 1974 har det blitt felt færre villrein. Av en jaktkvote på 8 600 dyr ble 4 400 skutt. Nedgangen skyldes dels at kvoten var satt lavere enn før og dels at flesteparten av grunneierne på Hardangervidda lot være å jakte i høst. I tilegg ble fellingskvotene betydelig redusert i to andre store villreinområder.

I Snøhetta villreinområde ble kvoten redusert med 64 prosent. Området består av en østlig del og en vestlig del, og i høst ble villreinen på Snøhetta Øst fredet. Det skyldes at bestanden var betraktelig lavere enn forutsatt. Totalt var det gitt tillatelse til å felle 350 dyr i Snøhetta Vest, og 190 ble felt. Også Forelhogna villreinområde måtte redusere kvotene i høst på grunn av nedgang i bestand. Totalt var det gitt tillatelse til å felle 400 dyr, mot 750 i fjor høst. I løpet av jakta felte jegerne 362 dyr, og det gir en fellingsprosent på 91.

Flere hjortevilt drept i trafikken

Utenom ordinær jakt er det fortsatt bil og tog som utgjør den største trusselen for hjorteviltet. I løpet av jaktåret 2002/03 ble i alt 6 700 hjortevilt drept av bil eller tog, og det representerer en økning på 14 prosent fra foregående jaktår. Denne økningen kommer hovedsakelig av at antall trafikkdrepte elg økte med 34 prosent fra forgående jaktår. For rådyr var det en økning på 7 prosent. Når snøen legger seg, begynner dyrene etter hvert å trekke ned fra høyereliggende områder, og fra sommer- til vinterområder. Høsten 2002 la snøen seg tidlig mange steder. I tillegg var det lokalt store snømengder. Det førte til at mange dyr oppholdt seg i nærheten av bilvei eller jernbane over en lengre periode.

Rådyr, elg og hjort drept av bil eller tog. 1990/91–2002/03

Færre jerver og gauper drept

For jaktåret 2002/03 var det en nedgang i antall drepte jerver og gauper. Totalt 38 jerver og 71 gauper ble rapportert skutt eller omkommet av andre årsaker, mot henholdsvis 48 og 102 forgående jaktår.

Bakgrunnsfoto: Dag H. Karlsen

Politidirektoratets våpenamnesti

Som jeger vet politiet at du er pålitelig. Hadde du ikke vært det, ville du ikke ha fått innvilget en eneste våpensøknad. Men politiet vet også at ikke alle registreringspliktige våpen er i politiets registre. Dette har de sett seg nødt til å gjøre noe med. Har du et ulovlig, uregistrert våpen liggende hjemme? Da stoler vi på at du tar kontakt med politiet innen 31. august 2004. Politiet hjelper deg med å få våpenet lovlig. Og du hjelper politiet med å bekjempe kriminalitet.

Rifle kaliber .22 Hornet Foto: Bjørn Rangbru

Regjeringen har satt i verk det første landsomfattende våpenamnesti i Norge noensinne. Amnestiet innebærer at de som har registreringspliktige skytevåpen uten å ha tillatelse, skal slippe straff hvis de varsler politiet om dette i tidsrommet fra 1. september 2003 og ett år fremover. Amnestiet gjennomføres av politiet.

Under amnestiet skal våpeneier kunne få våpenet registrert på seg selv, eller få det solgt til en annen person som kan få kjøpetillatelse. En annen mulighet er å få våpenet plombert, slik at det ikke lenger kreves politititillatelse for privat oppbevaring. De som har hagler ervervet før 1. oktober 1990 (som i dag ikke er registreringspliktige), kan etterregistrere haglene gratis på nærmeste politistasjon. Og sist men ikke minst, kan våpeneiere levere inn ulovlige skytevåpen og ammunisjon til destruksjon.

Færre tyverier

Våpenloven stiller også krav om hvordan våpnene skal oppbevares slik at uvedkommende ikke får tilgang til dem. Blant annet kreves det godkjent våpenskap fra første pistol eller revolver og når antall rifler og/eller hagler overstiger fire. Politiet har også muligheten til å kontrollere at våpeneiere oppbevarer sine våpen lovlig. Etter at oppbevaringsbestemmelsene kom, viser politiets kriminalitetstatistikk en nedgang i antall stjålne våpen fra private boliger. Trolig har dette sammenheng med at våpnene ikke er like lett tilgjengelig for tyver som bryter seg inn i en tilfeldig bolig. Tallene bekrefter at ansvarlige og lovlydige våpeneiere har etterlevd påbudet. De er dermed med på å bekjempe alvorlig kriminalitet ved at de hindrer lekkasjer av våpen til kriminelle miljøer. Nå ber vi om at også de som besitter ulovlige våpen gjør det samme.

Våpeneiere

Skyttere og jegere bør være spesielt oppmerksomme på å benytte seg av amnestiet dersom de også har ulovlige våpen.

Loven krever at våpeneiere skal være edruelige og pålitelige. Det betyr at dersom en våpeneier blir tatt med et ulovlig våpen etter amnestiets utløp, så vil ikke vilkårene for å inneha våpenkort lenger være til stede. Våpenkortet vil derfor bli tilbakekalt. Dette vil imidlertid ikke skje dersom våpeneieren benytter seg av våpenamnestiet. Politiet vil ikke inndra våpenkortet eller avslå fremtidige våpensøknader med den begrunnelse at søkeren leverte inn et ulovlig våpen i amnestiperioden.

Sikkerhetsinformasjon til deg som skal levere inn våpen til politiet

Skytevåpen, ammunisjon og eksplosiver kan være farlige og må håndteres med den største forsiktighet. Det er derfor viktig at du følger disse sikkerhetsreglene.

1. Sjekk at våpenet ikke er ladd.
2. Pakk våpenet inn før du transporterer det til politiet.
3. Ikke berør sprengstoff, granater eller andre eksplosiver som skal leveres inn. Ring 02800, og politiet sørger for at kyndig personell kommer hjem til deg og tar hånd om sprengstoffet på en forsvarlig måte.
4. Møt opp på ditt lokale lensmannskontor eller politistasjon

Våpeneiere kan få mer opplysninger om innlevering og etterregistrering av skytevåpen ved å kontakte nærmeste politimyndighet.

Kilde: Politidirektoratet

Nytt og nyttig – informasjon fra DN

Ny hundelov
Loven trådte i kraft 1. januar 2004. Viktige endringer som er innført med hundeloven er: Lovfesting av en del regler om god hundeskikk, klarere retningslinjer for hva som kan besluttes om båndtvang på kommunalt nivå, stort sett bedrede vilkår for jakthundene, gjennomgående lettere å avlive hunder som skader mennesker, en utvidelse av hva som anses som farlige hunder samt flere inngreps- og sanksjonsmidler ovenfor disse og personer som har vist seg uegnet til å ha hund. Hundeloven tillegger politiet avgjørelsesmyndighet på en rekke nye områder og det skjer en desentralisering av beslutningsprosesser.

Den ordinære båndtvangsperioden fra 1. april til 20. august er videreført (§ 6). Ettersøkshunder på offentlige ettersøk er unntatt fra båndtvangsbestemmelsene. Hundeloven gir i motsetning til tidligere klare rammer for kommunenes mulighet til å innføre båndtvang ut over ordinær båndtvangstid (1.april–20. august) ved at det er innført en begrensning i § 6 tredje ledd: Kommunene kan ikke innføre båndtvang i større utstrekning enn nødvendig, og det skal også tas hensyn til de som ønsker å ferdes med løs hund. Etter hundeloven er det kommunene som har kompetanse til å innføre ekstraordinær båndtvang, men det er innført en klageadgang til Fylkesmannen.

I loven er det hjemmel for at den enkelte kommune kan dispensere fra båndtvangsbestemmelsene til jakthundtrening (§9). Det er et generelt unntak fra kommunal båndtvang mellom 20. august og 1. april for «jakt, jakthundtrening og jaktprøver» (§9 f). Dette betyr at den enkelte kommune ikke kan forhindre slike aktiviteter, forutsatt at man har grunneiers samtykke. Slike aktiviteter krever nå som tidligere samtykke fra grunneier (§8).

Loven opprettholder også den ordning som ble innført sommeren 2000 hvor myndigheten til å innvilge dressurområder ble flyttet fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) til kommunene (§9). Når hundeloven trådte i kraft 01.01.2004 skal alle søknader om dispensasjon behandles av kommunen. DN har ikke lenger hjemmel til å dispensere fra båndtvangsbestemmelsene, men de dispensasjoner som allerede er innvilget av DN er gyldige for den tidsperiode de er gitt for, med mindre kommunen bestemmer noe annet (§ 33).

Bufeloven er opphevet fra 01.01.04. Utvidet båndtvang etter bufeloven vil være gjeldene frem til 31. desember 2006. Bestemmelsene i slike forskrifter om utvidet båndtvang bortfaller tidligere dersom
a) loven her ikke gir noen instans hjemmel i loven her som strider mot den eldre bestemmelsen, eller
b) det blir fastsatt en bestemmelse med hjemmel i loven her som strider mot den eldre bestemmelsen, eller
c) bestemmelsen blir opphevet av det organ som har vedtatt den.

Lov om viltet er også forandret og § 52 lyder nå: «Om sikring av hund, opptak av løs hund, avlivning av hund, reaksjoner mot hundeholder mv. gjelder hundeloven.» Viltlovens §§ 53, 54 og 55 er opphevet.

Vil du vite mer kan du lese hundeloven på www.lovdata.no.

Fjellstyrene får ansvar for storviltjakt i statsallmenningene
Miljøverndepartementet besluttet den 18. mars 2003 å overføre administrasjon av jakt på elg, hjort, rådyr, gaupe og bever i statsallmenninger fra Statskog SF til fjellstyrene. En overføring av administrasjonen av storviltjakt fra Statskog SF til fjellstyrene gjør administrasjonen av storviltjakt i statsallmenning mer lokal. Fjellstyrene administrerer fra før alt fiske og all småvilt- og villreinjakt. Når administrasjon av storvilt overføres vil fjellstyrene kunne tilby et kvalitativt bedre jakttilbud. Fjellstyrene får nå mulighet til å utvikle et bredt og helhetlig tilbud for alle jaktbare arter til beste for både innen- og utenbygdsboende, og kommunen der allmenningen ligger. Dette vil også kunne legge forholdene bedre til rette for miljøbasert næringsutvikling i området.

Direktoratet har hatt høring på et forslag til ny forskrift om jakt, fangst og fiske på statsallmenning. Forskriften avløser gjeldende forskrift av 17. april 2001 om korttyper og prisrammer for fiske, småvilt- og villreinjakt i statsallmenning. Den nye forskriften vil være gjeldende fra jaktåret 2004/2005.

Gjeldende jakttider
Direktoratet fastsatte nye jakttider fra og med 1. april 2002. Disse er gjeldende i 5 år, det vil si t.o.m jaktåret 2006/2007. Jakttidsbrosjyre kan bestilles fra DN på telefon 73580554 eller leses på våre Internettsider (http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=1596)

Ettersøkshundregisteret på nett
Fra og med (1. april 2004) blir ettersøkshundregisteret til Norsk Kennel Klub å finne på Internett www.nkk.no. Her vil du finne kommunevis oversikt over godkjente ettersøksekvipasjer. Eventuelle feil eller mangler i listen meldes til Norsk Kennel Klub som har ansvaret for å ajourføre listene.

Skal du utenlands? Skaff deg europeisk våpenpass
Papirmølla kan være irriterende når du skal jakte utenlands. Nå skal det bli enklere: Politidirektoratet lanserer et europeisk våpenpass. Våpenpasset vil gjøre det mulig for norske våpeneiere å reise i EU og EØS-land med våpen uten å være nødt til å fylle ut innførselskjemaer i de enkelte land. Foreløpig er ikke passblankettene trykket, men Politidirektoratet regner med at de vil være klar like før sommeren. Våpeneiere som har behov for våpenpass, kan kontakte våpenkontoret i sitt politidistrikt når blankettene er klare.

Ordningen med det nye våpenpasset er frivillig. Passet er gyldig inntil fem år, og våpen kan fritt fraktes over landegrensene.

På www.dirnat.no finner du viktige bestemmelser om jakt og fangst under temasidene om friluftsliv. Her finnes blant annet informasjon om jegerprøve, opplæringsjakt, jakthunder, skyteprøve med mer.

Bakgrunndfoto: Bjørn Rangbru

Gjør det enkelt på Internett!

En undersøkelse offentliggjort av Statistisk sentralbyrå (SSB) i november 2003 viser at mange benytter Internett regelmessig. 78 prosent av befolkningen mellom 16-74 år har en eller flere ganger de siste 12 månedene brukt Internett. Direktoratet for naturforvaltning (DN), Jegerregisteret og SSB har tatt dette innover seg og kan nå tilby jegerne både å bestille jegeravgiftskort, rapportere jakt- og fangstutbyttet og kjøpe jaktkort via Internett.

Bestilling av jegeravgiftskort
Hvert år mister over 20 000 jegere sitt tilsendte jegeravgiftskort. Spesielt like før småviltjakten begynner er det hard pågang på Jegerregisterets telefon. Derfor oppfordrer Jegerregisteret alle jegere til å bestille jegeravgiftskortet på Internett, så slipper dere å ta hensyn til åpningstid og telefonkø.

Rapportering av jakt- og fangstutbyttet – enkelt og sikkert
DN anbefaler alle jegere som har muligheten til det å rapportere elektronisk via **http://jakt.ssb.no**. Fordelen med å rapportere på Internett er at du etter fullført rapporteringsprosedyre får en kvittering på at rapporten er mottatt av SSB. En slik kvittering vil du ikke få om du sender skjemaet i Posten. Rapporteringstjenesten for jaktåret 2003/2004 åpnes for rapportering på Internett den 1. mars 2004. Svarfrist er 1. mai 2004, ellers ilegges tilleggsavgift.

For jaktåret 2002/2003 rapporterte 177 000 jegere jakt- og fangstutbyttet til Statistisk sentralbyrå. Av de som rapporterte var det imidlertid bare 25 000 som rapporterte via Internett. Vi håper denne andelen øker betraktelig i år!

Nå kan du kjøpe jaktkort på Internett
Årets gledelige nyhet til alle norske jegere er at det nå er mulig å kjøpe jaktkort via Internett. Jegerregisteret har lagt til rette for en kontrollrutine for å sjekke om jegeravgiften er betalt, og denne kan knyttes opp mot salgstjenester for jakt på Internett. Hittil er det bare **www.inatur.no** som har tatt i bruk denne tjenesten, men i løpet av 2004 vil muligens flere kunne tilby det samme.

Viltloven setter krav til at den som mot eller uten vederlag stiller rett til jakt og fangst til rådighet for en annen, plikter å forvisse seg om og er selv ansvarlig for at vedkommende har betalt jegeravgift. Til nå har derfor mange av landets jegere og fangstmenn vært avhengig av å oppsøke kortselgere fysisk for å kunne dokumentere at de har betalt jegeravgift ved kjøp av jaktkort. Dette er en tungvint måte for både jeger og jaktkortselger i en tid hvor det haster å komme seg på jakt.

Hva kreves for å kjøpe jaktkort på Internett?
Jegeravgiften for det aktuelle jaktåret må være betalt. I tillegg kreves selvsagt at du er tilknyttet Internett, har skriver installert, har funnet et tilbud om salg av jaktkort og at du har VISA eller MasterCard.

Før betaling kan skje må du skrive inn fødselsnummer og jegernummer. Dataene kontrolleres mot Jegerregisteret, og har du betalt jegeravgiften kommer du videre i løsningen for å kjøpe jaktkortet. Videre må du legge inn flere data, som navn, adresse, hvor og når du vil jakte osv. Når alle nødvendige opplysninger er lagt inn kan du skrive ut det ferdige jaktkortet på din skriver, pakke sekken og dra på jakt.

www.ssb.no
www.dirnat.no
www.jegerregisteret.no

Veiledning for utfylling av rapportskjema for jaktåret 2003/2004

Hvem skal svare?
Alle som betalte jegeravgift for jaktåret 2003/2004 (perioden 1. april 2003–31. mars 2004) er pålagt å sende inn utfylt rapportskjema om jakt til Statistisk sentralbyrå. Jegere som ikke rapporterer innen fristen vil bli ilagt en tilleggsasvgift på kr 150. Gebyret vil bli lagt til jegeravgiften neste år. Svarfristen er 1. mai 2004. Ordningen med tilleggsavgift er hjemlet i Viltlovens §50, og data samles inn på oppdrag av Direktoratet for naturforvaltning.

Merk:
- Rapportskjemaet skal sendes inn selv om du ikke har vært på jakt siste jaktår, eller om du har vært på jakt uten å få utbytte.
- Selv om du tidligere har rapportert jaktutbyttet til grunneier, fjellstyre eller andre på annet skjema, må likevel vedlagte rapportskjema sendes inn.
- Jegere som bare har jaktet elg, hjort eller villrein skal også sende inn rapportskjemaet.
- Dersom du har fått tilsendt innbetalingsblankett for jegeravgiften i år, men ikke betalt jegeravgift for jaktåret 2003/2004, skal du ikke sende inn rapportskjemaet.

Hvordan svare?
Du kan benytte skjemaet som er festet til blanketten med jegeravgiftskortet eller rapportere via Internett.

For elektronisk rapportering må du logge deg inn på **http://jakt.ssb.no** og følge anvisningene der. Merk at det ikke skal være «www» i Internett-adressen. Sørg for å fullføre rapporteringen – du får kvittering når rapporten er sendt.

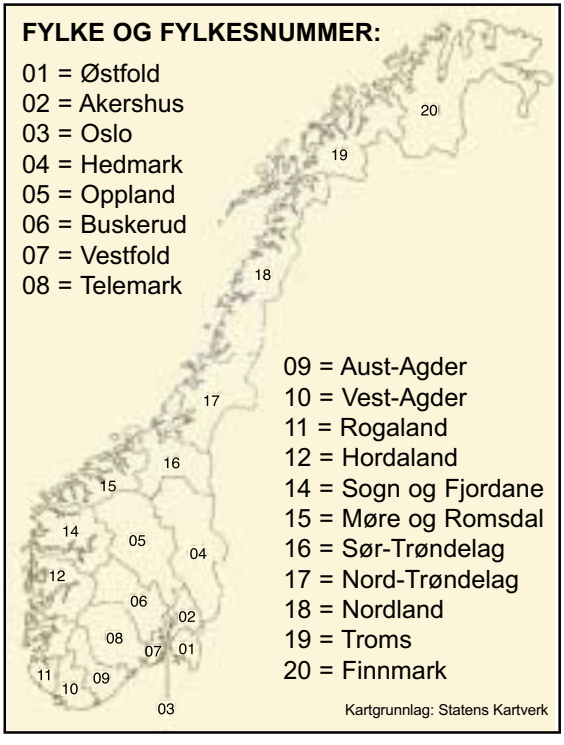
For rapportering på papirskjema er det bare skjema for jaktåret 2003/2004 som skal benyttes. Eldre skjema vil bli avvist. Det er bare vilt som du selv har skutt eller fanget i tidsrommet 1. april 2003–31. mars 2004 som skal føres opp.

- Har du ikke jaktet, krysser du av i ruta for «Ikke jaktet», underskriver og sender inn skjemaet.
- Har du bare jaktet elg, hjort eller villrein, krysser du av for det du jaktet på, underskriver og sender inn skjemaet.
- Har du jaktet rådyr, småvilt eller bever, krysser du av for det du jaktet på. Felte du ikke selv noe vilt, krysser du i tillegg av i «Nei- ruta», underskriver og sender inn skjemaet.
- Har du selv jaktet og felt rådyr, småvilt eller bever, krysser du av i «Ja-ruta» og fører opp antallet i rubrikkene for de enkelte viltartene. Vær oppmerksom på at jakt organisert som lagsjakt, f.eks. på rådyr, er det bare dyr du selv felte som skal føres opp på skjemaet. Summer hvor mye som er felt i alt, underskriv og send inn skjemaet.
- Noen jegere har jaktet i mer enn ett fylke. På skjemaet er det plass til opplysninger for inntil tre fylker. Alt jaktutbytte i et fylke skal føres i samme kolonne. Har du jaktet i flere enn tre fylker, rapporterer du for de tre fylkene med størst jaktutbytte. Hvert fylke har sitt eget fylkesnummer fra 01–12 og 14–20. Ved å benytte Internettløsningen kan du rapportere utbytte for mer enn tre fylker.

Har du spørsmål om skjemautfyllingen?
Dersom du har spørsmål om hvordan skjemaet skal fylles ut, kan du ta kontakt med Statistisk sentralbyrå på telefonnummer **62 88 56 00**. Det vil være betjent mandag til fredag mellom klokka 08.00–15.00 For andre spørsmål, se baksiden av heftet «Skitt jakt».

FYLKE OG FYLKESNUMMER:

01 = Østfold
02 = Akershus
03 = Oslo
04 = Hedmark
05 = Oppland
06 = Buskerud
07 = Vestfold
08 = Telemark
09 = Aust-Agder
10 = Vest-Agder
11 = Rogaland
12 = Hordaland
14 = Sogn og Fjordane
15 = Møre og Romsdal
16 = Sør-Trøndelag
17 = Nord-Trøndelag
18 = Nordland
19 = Troms
20 = Finnmark

Kartgrunnlag: Statens Kartverk

Har du spørsmål angående jegeravgiftskortet?
– Ta kontakt med Jegerregisteret på tlf 75 00 79 99

Har du spørsmål til utfylling av rapportskjema?
– Ta kontakt med Statistisk sentralbyrå på tlf 62 88 56 00

Har du spørsmål om rapportplikt og gebyr?
– Ta kontakt med Direktoratet for naturforvaltning på tlf 73 58 05 00

TE 1083 ISSN 0805-729X ISBN 82-7072-563-3 Opplag: 270.000
www.saxmedia.no 0104

Direktoratet for
naturforvaltning

7485 Trondheim Telefon: 73 58 05 00 Telefaks: 73 58 05 01 www. dirnat.no